

Detaljhandelns utveckling

-jämförelse av lokala och rikstäckande företag

Sammanställd av Västerås Handel höst 2020

Västerås Handel följer noga handelsutvecklingen i Västerås och i dess omvärld. Vårt mål är en god utveckling av detaljhandeln i Västerås både gällande omsättning och framförallt lönsamhet. Det är trots allt lönsamheten som avgör hur handeln står sig över tiden. Vi vet att handeln inte tillhör de branscher med högst nettovinst, men vi tror att alla kan förbättra lönsamheten. Med denna rapport får vi en bild av hur kostnadsbilden ser ut bland handlarna både hos privat ägda detaljhandelsföretag i Västerås och hos företag med butiker spridda över stora delar av landet.

Rapporten bygger på information från offentliga bokslut. I vår databas har vi nu uppgifter från 2011 till 2019. Räkenskapsåren skiljer sig mellan olika bolag. Vi har i rapporten inte gjort någon periodisering av materialet. För bolag med räkenskapsår som slutar mellan 31 juli och 31 december 2019 läggs siffrorna på 2019. För bolag vars räkenskapsåret slutar 31 januari till 30 juni 2020 räknas de i sig helhet in på 2019. Eftersom vi har inriktat vår kartläggning på medianvärden, samt andel företag som ökat eller minskat sina nyckeltal bedömer vi att rapporten ändå är relevant.

Vi har samlat in uppgifter från företag både sällanköpshandel och dagligvaru-handeln. För sällanköpshandeln har vi även brutit ut beklädnadshandel, dvs handeln med kläder och skor, för att just den gruppen har och står inför extra stora utmaningar. Antalet företag har under åren 2011 - 2019 ändrats. Det har både tillkommit och försvunnit företag. Förändringen har varit störst bland lokalt ägda företag fram till 2018 medan vi under 2019 och även 2020 ser minst lika många kedjeföretag som av olika orsaker har avvecklats. Dessutom gör de brutna räkenskapsåren att alla bokslut som ska räknas med i 2019 års siffror är tillgänglig när rapporten sammanställdes. I gruppen lokala företag ingår mellan 100 och 140 företag medan gruppen av kedjeföretag omfattar 75 till 100 företag. Kedjeföretagen i undersökningen hade 2018 en sammanlagd omsättning på 260 miljarder medan de lokal företagen hade en sammanlagd omsättning på cirka 4,4 miljarder. Viket gör att omsättningsmässigt finns en stor del av den detaljhandelsomsättningen med i rapporten. I siffrorna ingår alla försäljning som ett bolag redovisat i bokslutet, dvs en viss e-handel och business to business handel kan finnas med i sammanställningen.

För att få en helhetsbild har vi börjat rapporten med uppgifter hämtade från HUI's rapport "Handeln i Sverige 2020".

Vi avslutar rapporten med att titta på hur 2020 har utvecklats. Ett år som på olika sätt präglats av den pandemi som på så många sätt har påverkat hela samhället under året.

Västerås december 2020

Detaljhandelns utveckling

2019 var överlag ett bra detaljhandels år även om vissa branscher hade det tuffare. Totalt ökade detaljhandeln med 2,6 % i riket. Där dagligvaruhandeln ökade mest med 3,3 % medan sällanköpshandel ökade med 1,8%. För Västerås var utvecklingen mer jämn, 2,1 för dagligvaror, 2,5 % för sällanköpshandel och vilket totalt ger 2,3 %. Sett över perioden 2014 till 2019 följer Västerås, riket samt till jämförbara kommuner sig åt. I gruppen jämförbara kommuner ligger de 16 till invånartalet största kommuner utanför Stockholms län. Indexmässigt ligger Västerås högt i jämförelsen med endast Karlstad och Sundsvall före Västerås. Sundsvall gjorde ett stort hopp upp när Birsta öppnade, men har under senare år fallit tillbaka.

	Dagligvaror			Sällanköpsvaror			Totalt		
	Förs Mkr	Utv.	Utv.	Förs Mkr	Utv.	Utv.	Förs Mkr	Utv.	Utv.
	2019	18/19	14/19	2019	18/19	14/19	2019	18/19	14/19
Västerås	5835	2,1%	15%	7218	2,5%	11%	13053	2,3%	13%
Jämförbara kommuner		3,2%	16%		1,7%	11%		2,4%	13%
Riket	369299	3,3%	16%	322254	1,8%	11%	691553	2,6%	13%

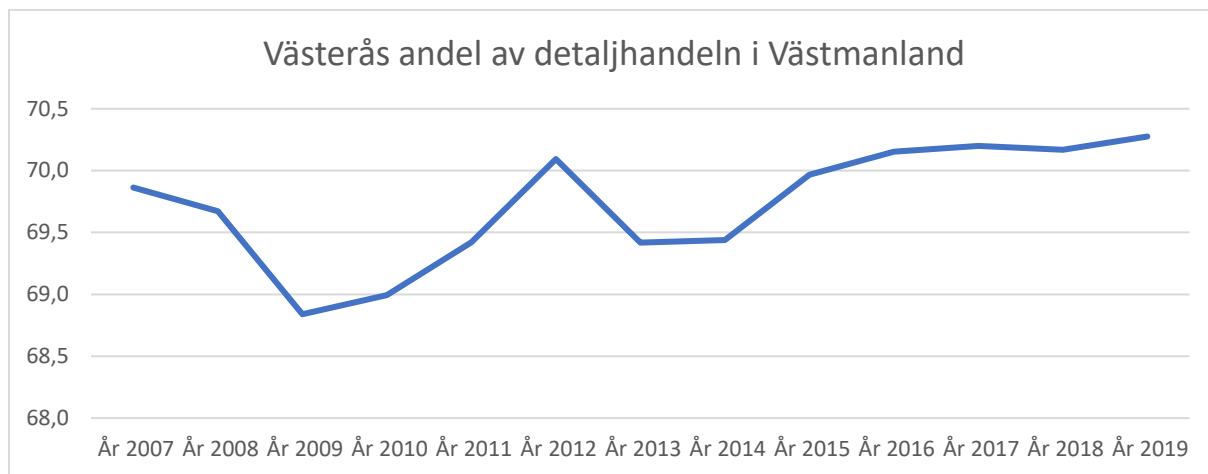
Detaljhandelns utveckling	Omsättn 2019	Förändr 18/19	Förändr 14/19	Index 2019
Karlstad	9 067	3,6	14	144
Sundsvall	8 511	0,0	7	128
Västerås	13 053	2,3	13	127
Örebro	12 599	3,1	14	121
Helsingborg	11 956	3,0	15	121
Jönköping	11 114	4,7	16	118
Umeå	10 219	3,3	27	118
Göteborg	43 699	1,2	13	113
Malmö	25 924	2,5	14	112
Linköping	12 256	2,2	12	112
Gävle	7 695	1,2	11	112
Uppsala	16 449	3,8	16	106
Norrköping	9 820	2,2	12	102
Borås	7 530	2,0	11	99
Lund	7 815	3,0	11	93
Eskilstuna	6 529	2,4	9	91
	214 236	2,4	13	
Sverige	691 553	2,6	13	

Dagligvaruhandelns utveckling	Omsättn 2019	Förändr 18/19	Förändr 14/19	Index 2019
Västerås	5 835	2,1	15	106
Karlstad	3 457	2,6	14	103
Sundsvall	3 632	2,3	13	102
Jönköping	5 075	4,9	18	101
Umeå	4 671	3,8	19	101
Helsingborg	5 274	4,8	22	100
Linköping	5 839	2,3	14	100
Göteborg	20 784	2,2	16	100
Lund	4 429	3,9	18	99
Uppsala	7 863	4,8	18	96
Malmö	11 765	3,9	18	96
Norrköping	4 939	3,5	12	96
Örebro	5 342	3,0	20	96
Borås	3 882	2,5	13	96
Gävle	3 451	2,4	12	94
Eskilstuna	3 481	3,7	14	91
	99 719	3,2	16	
Sverige	369 299	3,3	16	

Sällanköpshandelns utveckling	Omsättn 2019	Förändr 18/19	Förändr 14/19	Index 2019
Karlstad	5 610	4,2	14,0	191
Sundsvall	4 879	-1,6	3,5	157
Västerås	7 218	2,5	11,3	150
Örebro	7 257	3,2	10,4	149
Helsingborg	6 682	1,5	9,1	145
Umeå	5 548	2,9	34,5	138
Jönköping	6 039	4,6	14,8	137
Gävle	4 244	0,2	9,5	133
Malmö	14 159	1,4	10,3	132
Göteborg	22 915	0,3	9,6	127
Linköping	6 417	2,1	10,9	126
Uppsala	8 586	2,9	14,7	119
Norrköping	4 881	1,0	11,5	109
Borås	3 648	1,4	8,9	103
Eskilstuna	3 048	1,0	3,9	91
Lund	3 386	1,8	3,4	87
	114 517	1,7	11,1	
Sverige	322 254	1,8	10,7	

Ser man till utvecklingen i Västmanlands län så är utvecklingen relativt lika i Västerås som övriga länet. Skillnaden syns främst på dagligvaruhandel vilket kan förklaras av att Västerås har vuxit mer än övriga kommuner i länet se senaste 5 åren.

	Dagligvaror			Sällanköpsvaror			Totalt		
	Förs Mkr	Utv.	Utv.	Förs Mkr	Utv.	Utv.	Förs Mkr	Utv.	Utv.
	2019	18/19	14/19	2019	18/19	14/19	2019	18/19	14/19
Övriga länet	3887	1,8%	11%	1634	2,3%	11%	5521	1,8%	8%

Utvecklingen i länet skiljer sig dock en hel del. Fagersta kan efter några dåliga år 2019 visa på största ökningen i länet. Det omvända gäller för Arboga som 2019 inte hade samma utveckling som tidigare år. Köping, Sala och Arboga har alla ett relativt högt index, vilket visar på att dom förmodligen både har ett inflöde och utflöde av handelsomsättning. Generellt handlar med dagligvaror på hemorten medan sällanköpshandeln i större omfattning sker på större handelsplatserna. Störst inflöde från andra kommuner har Erikslund följt av Västerås City.

	Förs Mkr	Utv.	Index	Utv.
	2019	18/19	2019	14/19
Västerås	13053	2%	127	13%
Köping	1523	1%	87	8%
Sala	1298	2%	85	11%
Arboga	780	1%	83	13%
Fagersta	575	5%	64	8%
Hallstahammar	567	2%	52	4%
Eskilstuna	6529	2%	91	9%
Enköping	2336	3%	77	13%

2011 öppnade Erikslunds shoppingcenter. Under åren 2009 och 2010 tappade Västerås omsättning jämför med riket och framförallt jämfört med Eskilstuna och Örebro. En starkt

bedragande orsak kan vara en omfattande arbetet som pågick med att omvandla E18 mellan Erikslund och avfarten till Eskilstuna till motorväg.

Erikslund är idag landets tredje största handelsområde med en omsättning på 6,18 miljarder.

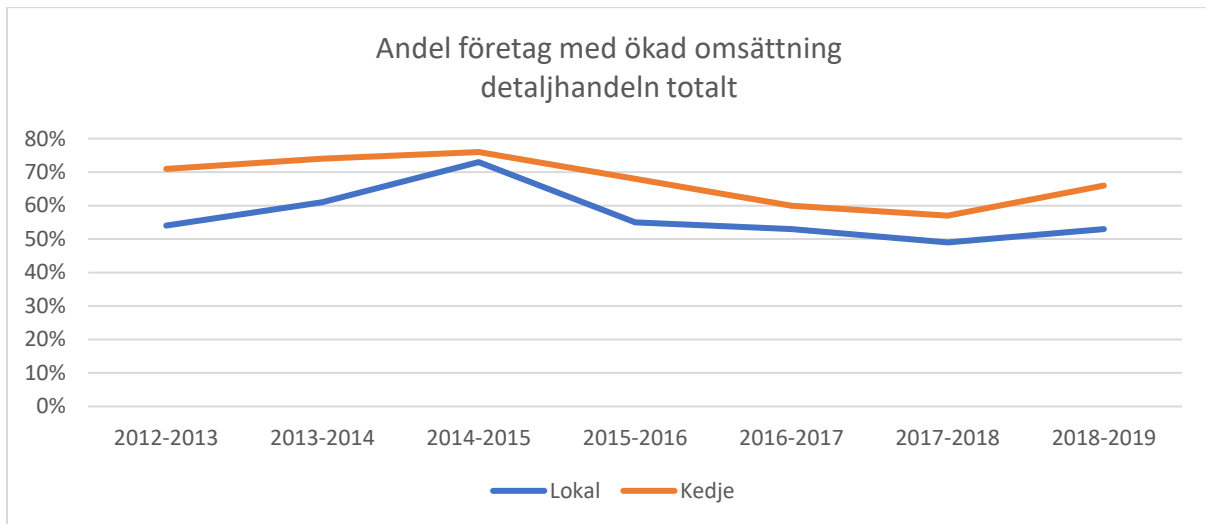
1. Kungens Kurva (Heron City, Kungens Kurva Shoppingcenter), 7,8 miljarder
2. Barkarby (Stockholm Quality Outlet), 6,25 miljarder
3. Erikslund (Erikslund Shopping Center), 6,18 miljarder
4. Gekås Ullared, 6,13 miljarder
5. Boländerna (BolandCity), 5,3 miljarder
6. Birsta Köpstad (Birsta City), 5,21 miljarder
7. Väla Centrum (Väla Norra, Väla Volymhandel), 5,19 miljarder
8. Tornby Handelsområde (i-Huset), 5,18 miljarder
9. Nordby Shoppingcenter, 4,6 miljarder
10. Westfield Mall of Scandinavia, 4,3 miljarder

Källa SSCD

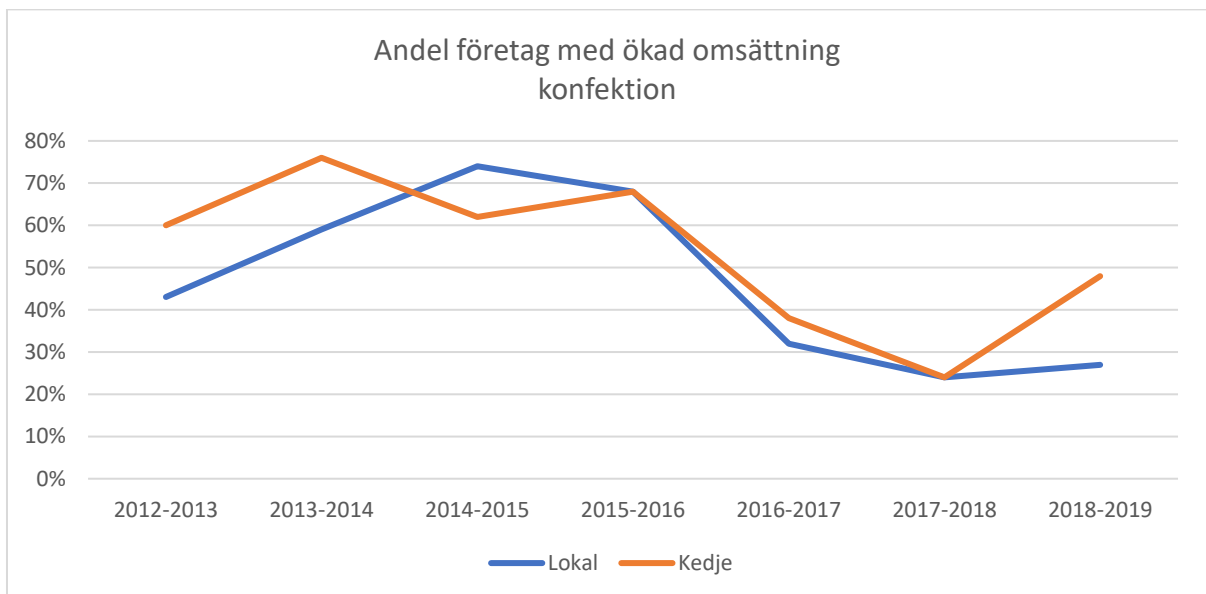
Lönsamhetsanalys

Omsättningen

Under 2019 ökade omsättningen med 2,6 % för riket som helhet och med 2,3 % för Västerås, vilket också syns i andelen företag som ökade omsättningen. Dock är det totalt många företag som inte ökar sin omsättning år från år. Närmare 50 % av de lokal företagen lyckas inte öka omsättningen år från år, vilket på sikt naturligtvis skapar problem.

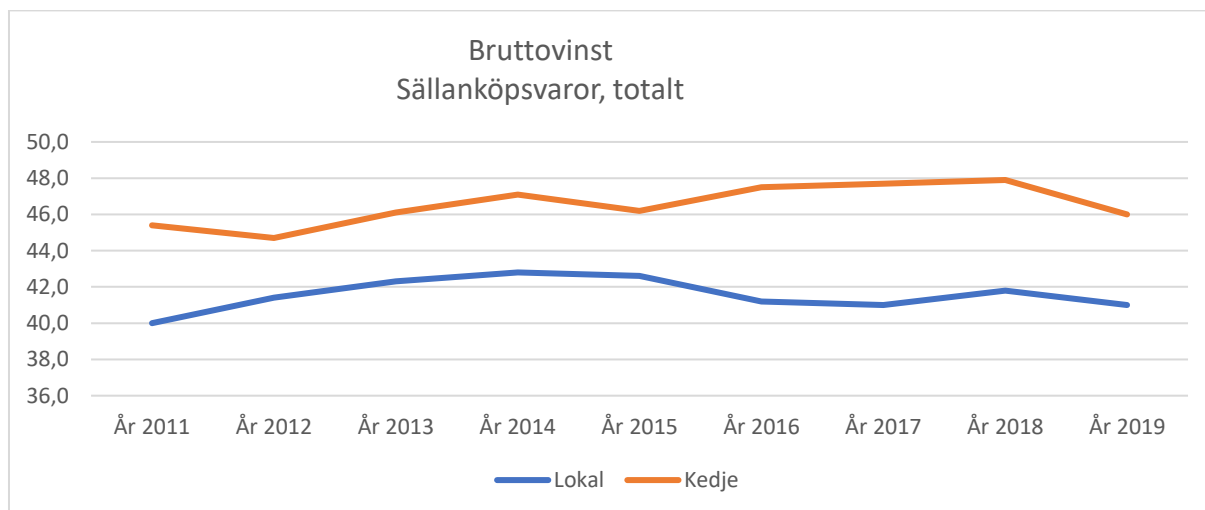

Värst är det för företag som säljer kläder och skor. Här är det bara en fjärdedel av de lokala företagen som ökar sin omsättning senaste året. Och det är året innan 2020 med Corona pandemin som slagit hårdast med den branschen.

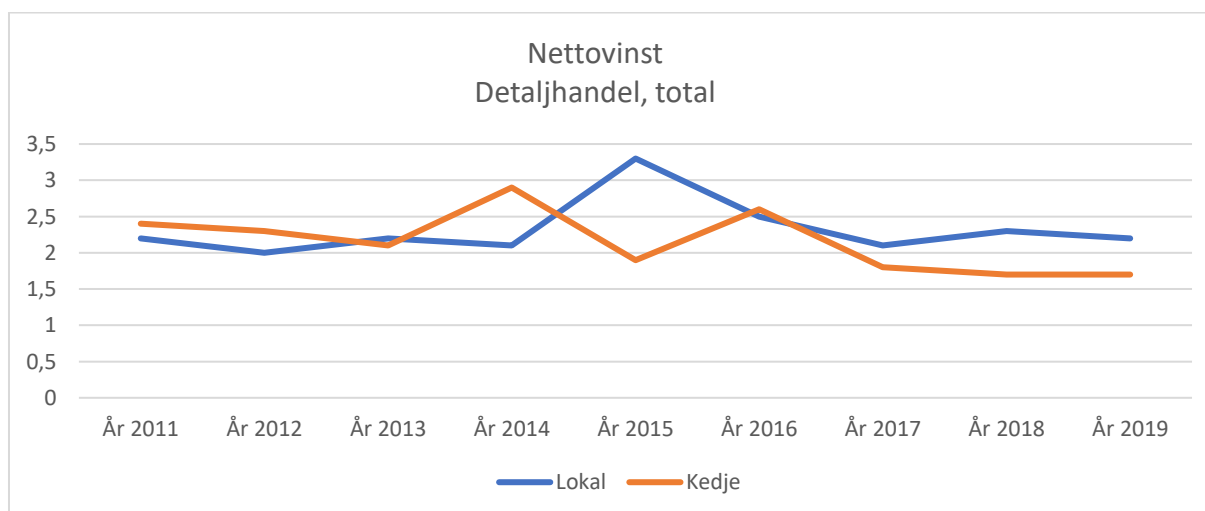
Bruttovinst

Bruttovinsten visar inte på några tydliga och större förändringar år till år. Totalt har kedjeföretagen en något högre bruttovinst, vilket kan bero på deras högre grad av egna varumärken.

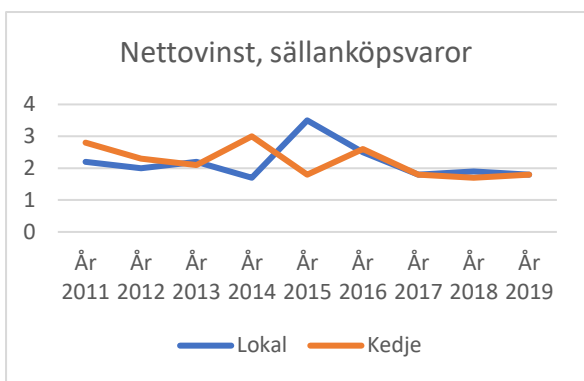
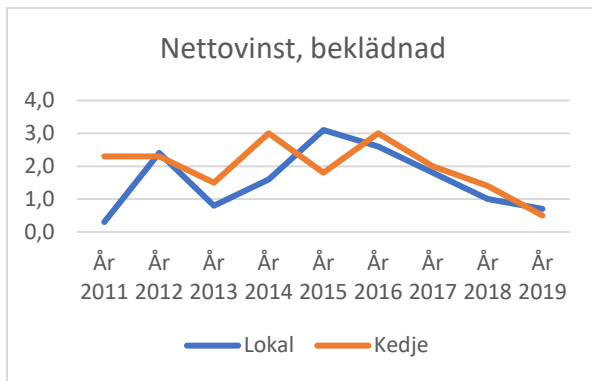

Nettovinst

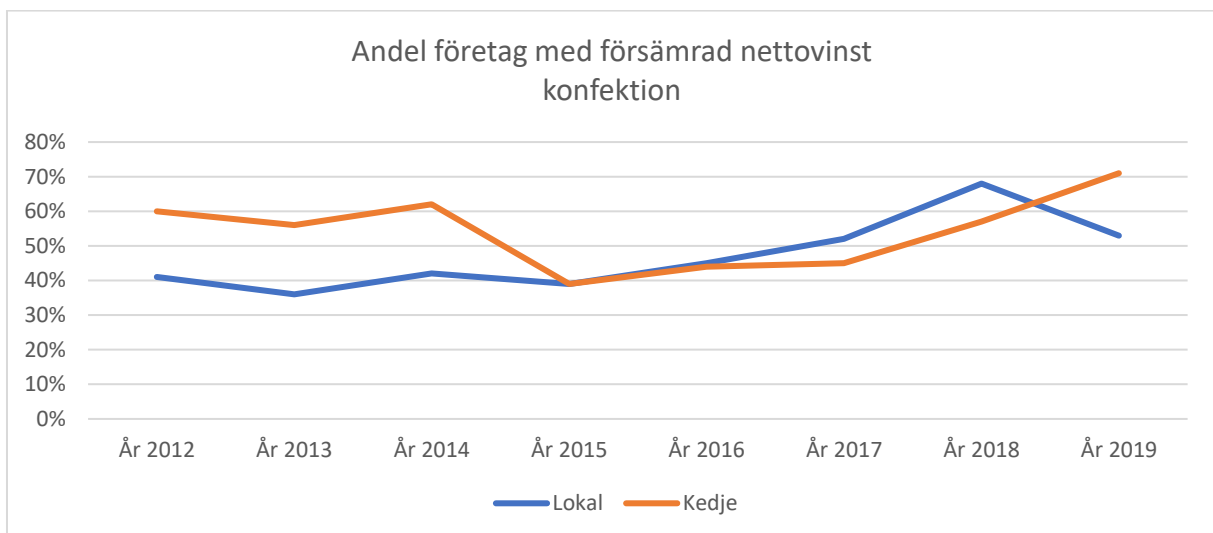
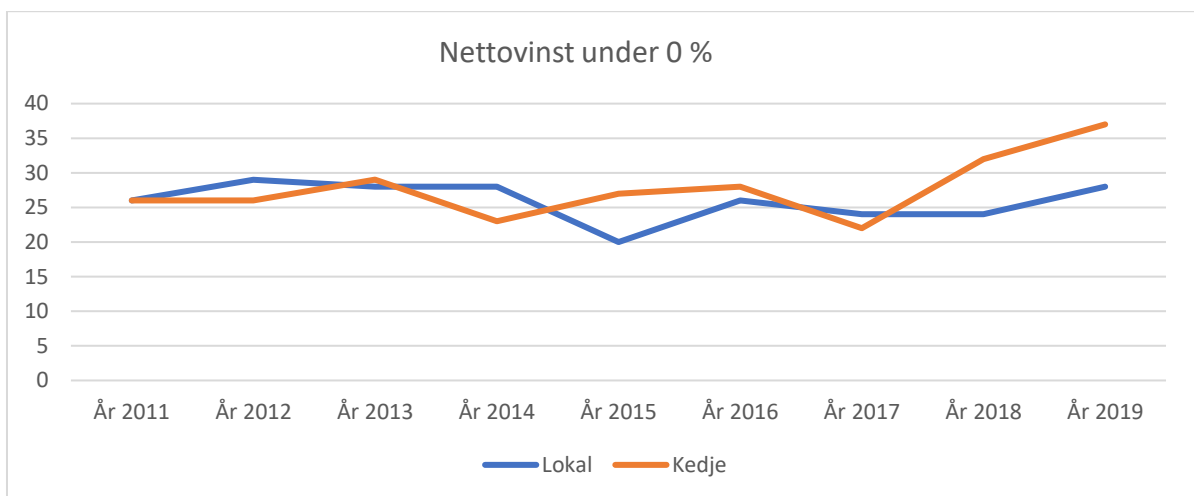
Totalt kan man se en viss försvagning an nettovinsten, främst är det kedjeföretagen som tappar. 2019 hamnade nettovinsten för lokala företag på 2,2 % medan kedjeföretagen ligger kvar på 1,7 %. Den låga nettovinsten gör att detaljhandelsföretagen är mycket känsliga för vad som händer i omvärlden. Vilket tydligt syns under 2020 när Corona pandemin gjorde att flera kedjeföretag har drabbats av konkurs eller varit föremål för rekonstruktion.

Allra värst ser ut för handeln med kläder och skor. Nettovinsten har här sjunkit varje år sedan 2016 och ligger nu i snitt under 1 %. E-handel och säsonger som inte sett ut som tidigare är delar av orsaken. Övrig sällanköpshandel hade ett bra år 2019 med en ökad nettovinsten. Totalt ligger nettovinsten för sällanköps-handeln på 1,8 % för 2019.

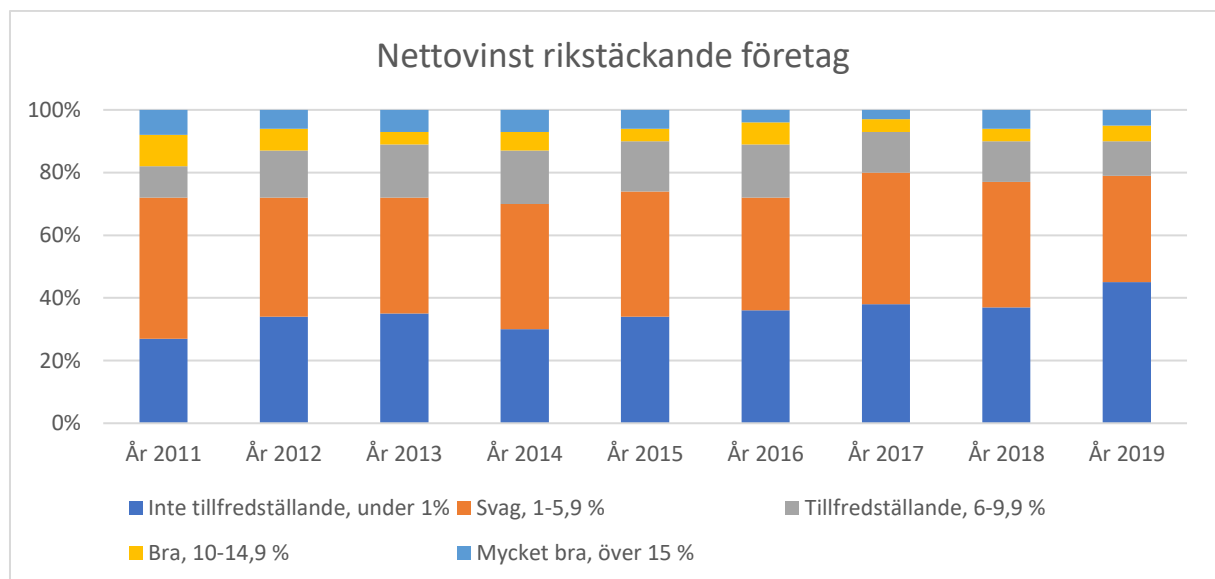
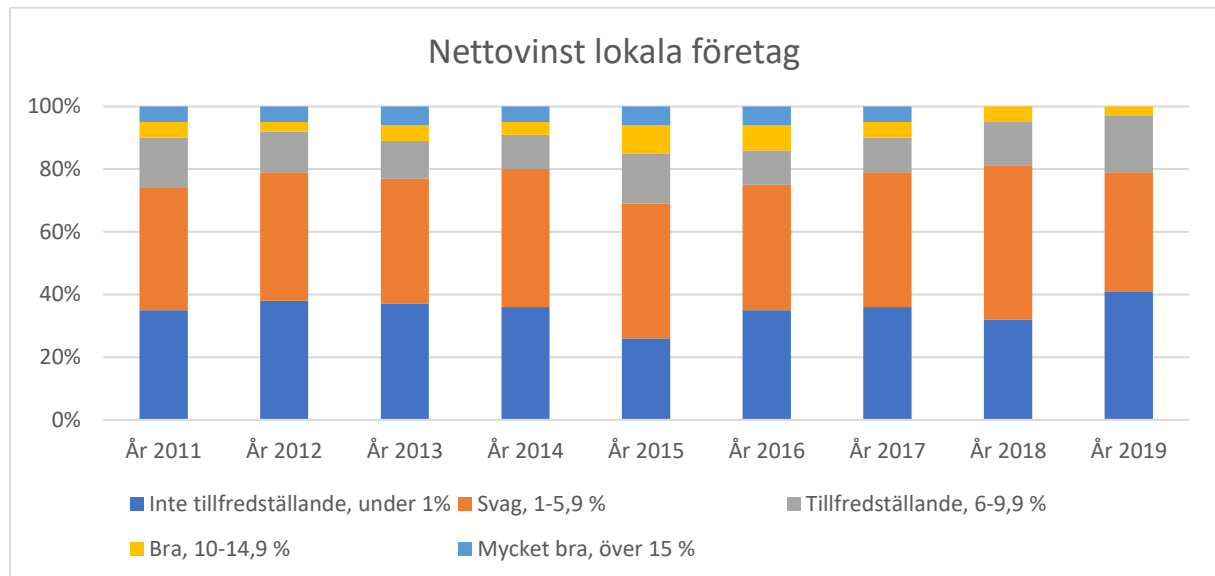
Det sjunkande nettovinsten innebär att många företag redovisar ett resultat under 0 %. Det är kedjeföretagen som mer än var tredje företag visar ett negativt resultat. Det är här som flest företag visar på ett minskat resultat.

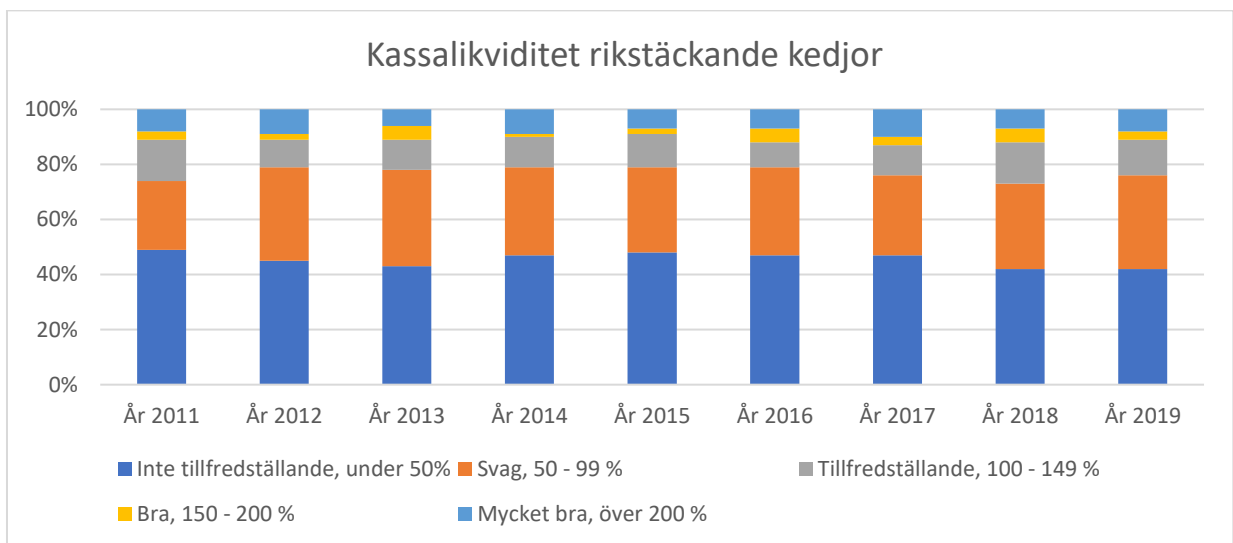
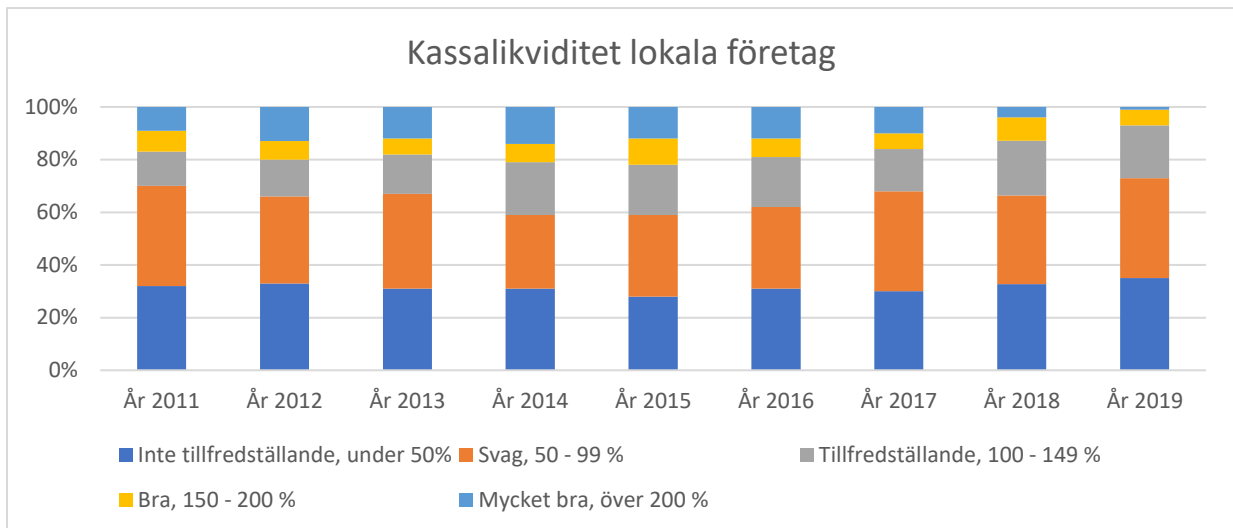
Totalt är det lika många detaljhandelsföretag som ökar som minskar nettovinsten.

Nettovinst, kassalikviditet och soliditet är tre nyckeltal som ofta används för att ge en bild av företaget. Proff AB (dotterbolag till UC AB) har en betygsskala för dessa tre nyckeltal från inte tillfredställande till mycket bra.

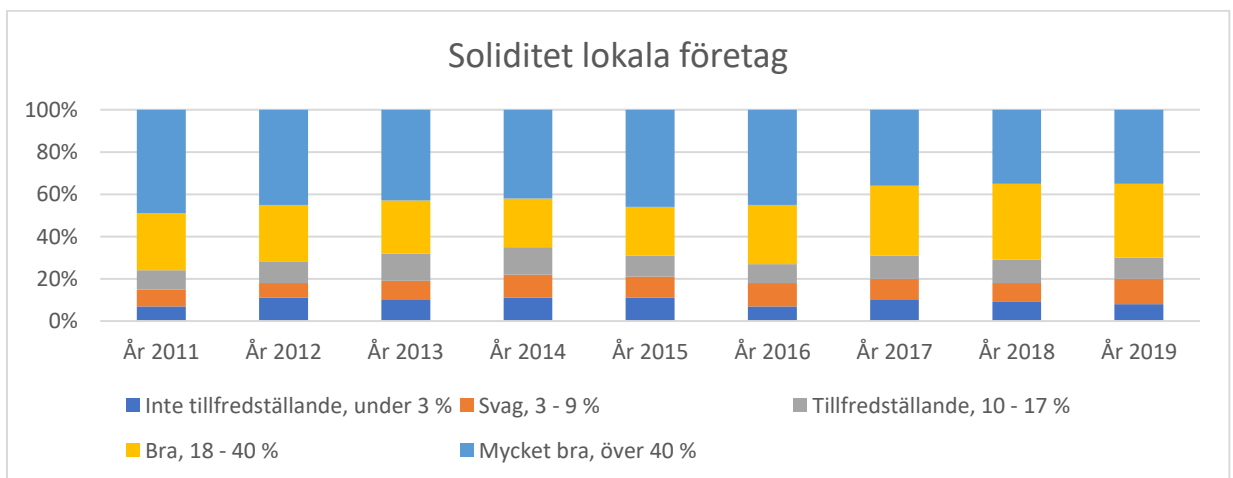
Nettovinsten visar åter hur svag vinsten är inom detaljhandeln, både för lokala företag och rikstäckande företag.

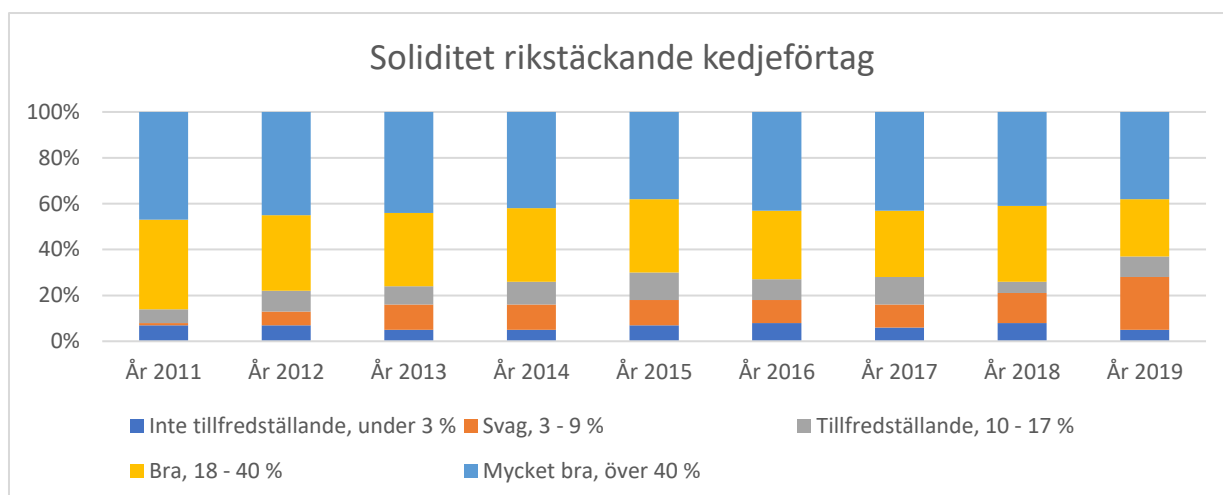

Kassalikviditeten är beräknad som omsättningstillgångar minus varulagret delat med kortfristiga skulder. Kassalikviditeten visar företagets betalningsförmåga på kort sikt. Kassalikviditeten bör ligga på minst 100%. Då är omsättningstillgångarna (minus varulager och pågående arbeten) lika stora som, eller större än, de kortfristiga skulderna. Även här har detaljhandeln låga betyg. Delvis beroende på att man bilda mycket kapital i varulagret. Störst varulager i förhållande till tillgångar har man inom den lokala beklädnadshandeln där runt 80 % av tillgångarna utgörs av varulagret. Vilket givetvis påverkar den kortsiktiga betalningsförmågan.

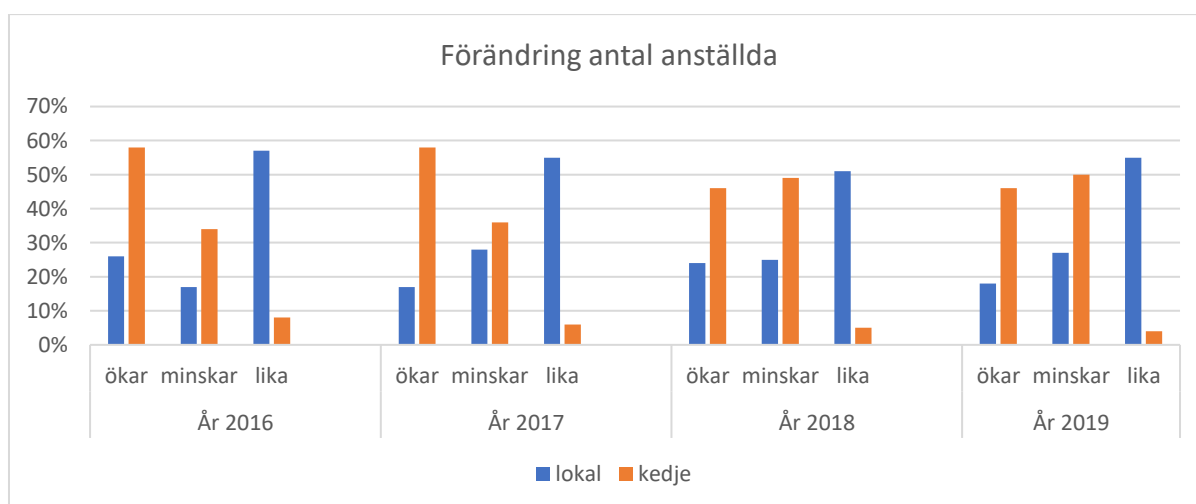
Soliditeten visar förhållandet mellan det egna kapitalet och det totala kapitalet. Man kan också se det som hur stor andel av företagets tillgångar som inte motsvaras av skulder. Soliditet beskriver företagets betalningsförmåga på lång sikt. Här klarar sig detaljhandelsföretagen bättre, men trenden är vikande efter de senare årens sjunkande nettovinst.

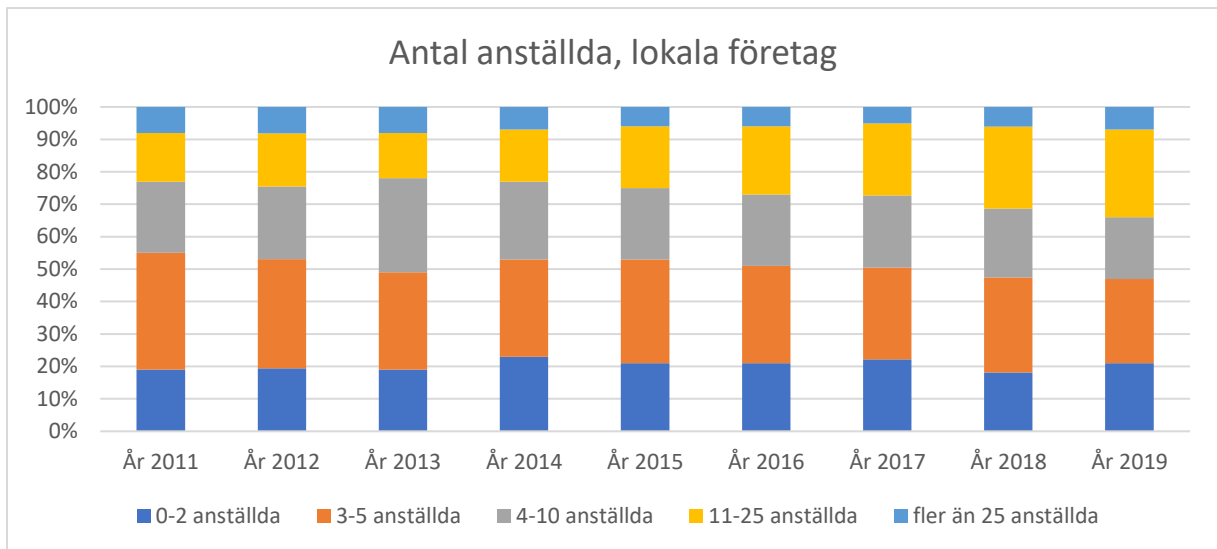

Antal anställda

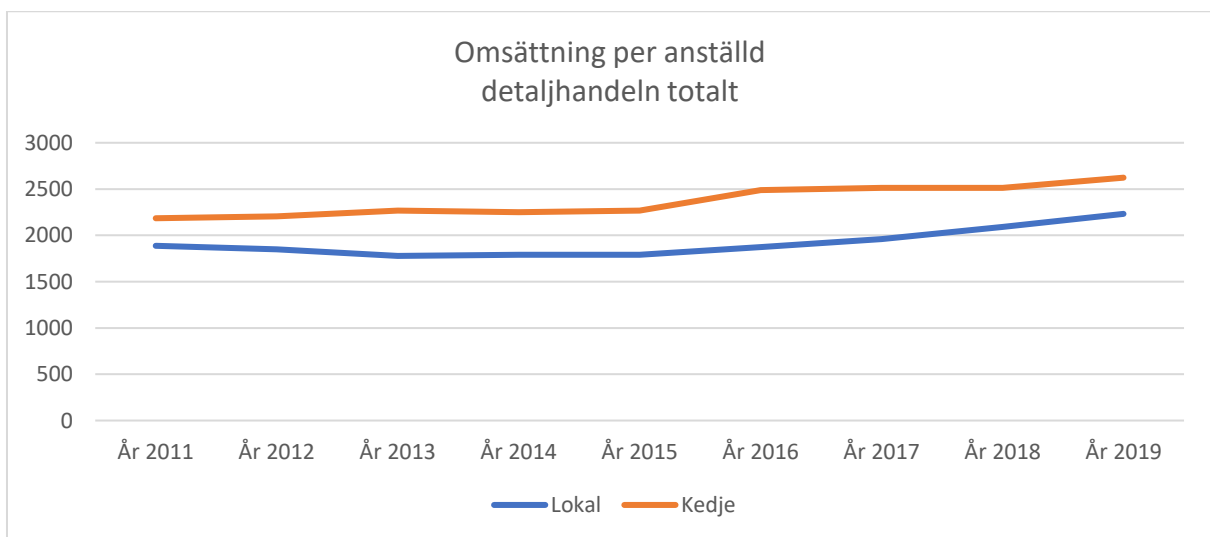
Under 2019 är det färre företag som ökat antalet anställda. Att ändå kedjeföretagen ökat i så många fall beror på ökat annat butiker och inte fler anställda per butik.

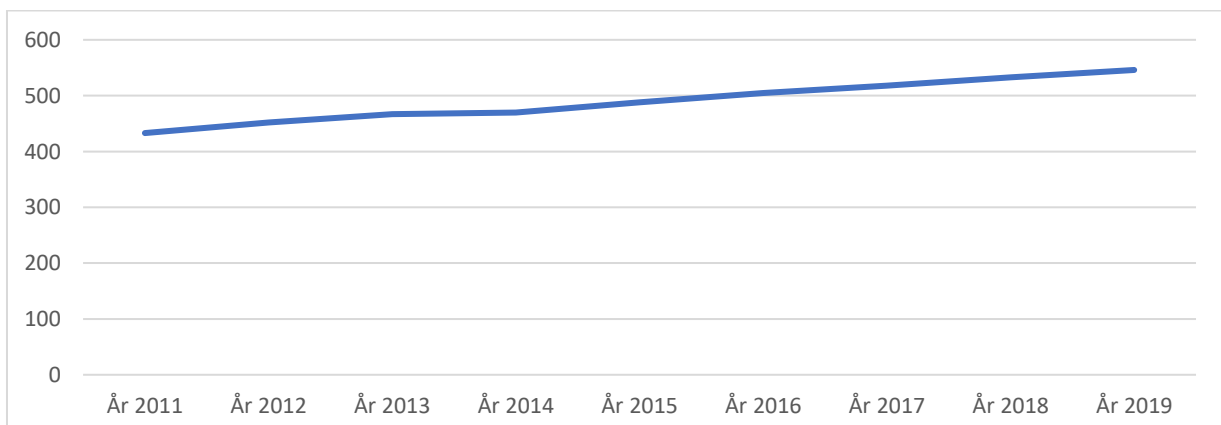
Antalet anställda per butik är oftast få. Av det lokala företagen är cirka hälften 0 – 5 anställda. Endast 5 – 8 % har fler än 25 anställda. Gruppen med företag mellan 11 och 25 anställda har ökat sedan 2013 och är numer den största av grupperna i sammanställningen. Här återfinns dagligvarubutiker. I tabellen nedan visas fördelningen mellan företag i olika storlek utan hänsyn till antalet butiker ett företag har. Det finns några få lokala företag som har flera butiker och som därför hamnar lite högre i antal anställda än vad fallet varit om vi räknat på butiksnivå. Det verkar också som flera av de mindre företagen redovisar antalet anställda utan att räkna om till heltidstjänster.

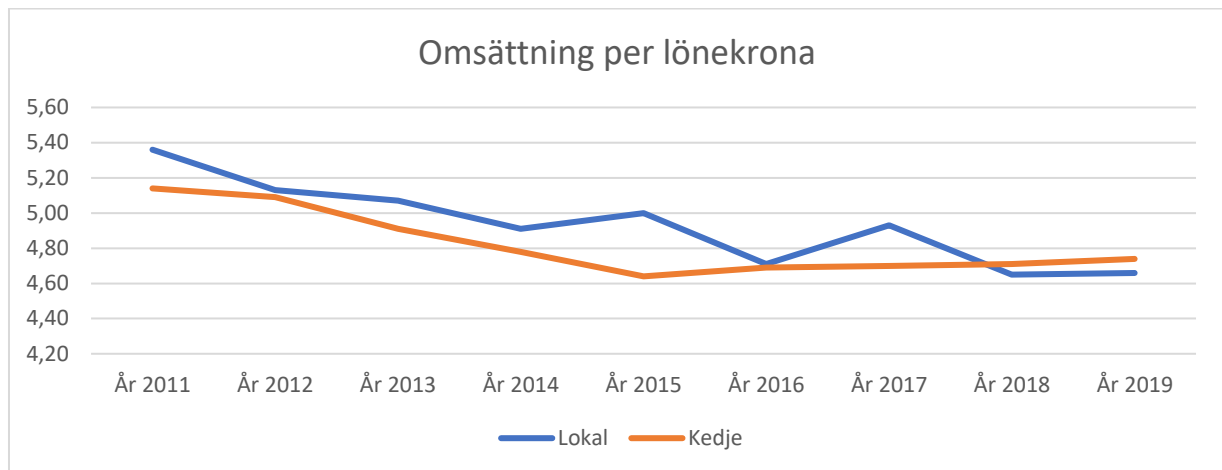
Ökad omsättning och små förändringar i antal anställda gör att omsättningen per anställd ökar. Lokala företagen ligger enligt boksluten något under kedjeföretagen, men många mindre företag uppger inte antal anställda om räknat i heltidstjänster.

Lönekostnaden per anställd är något som företagen själv i väldigt lite utsträckning kan påverka. Vilket också syns på att variationerna mellan olika företag är relativt liten. 2019 kostar varje anställd i snitt 550.000 kr per år.

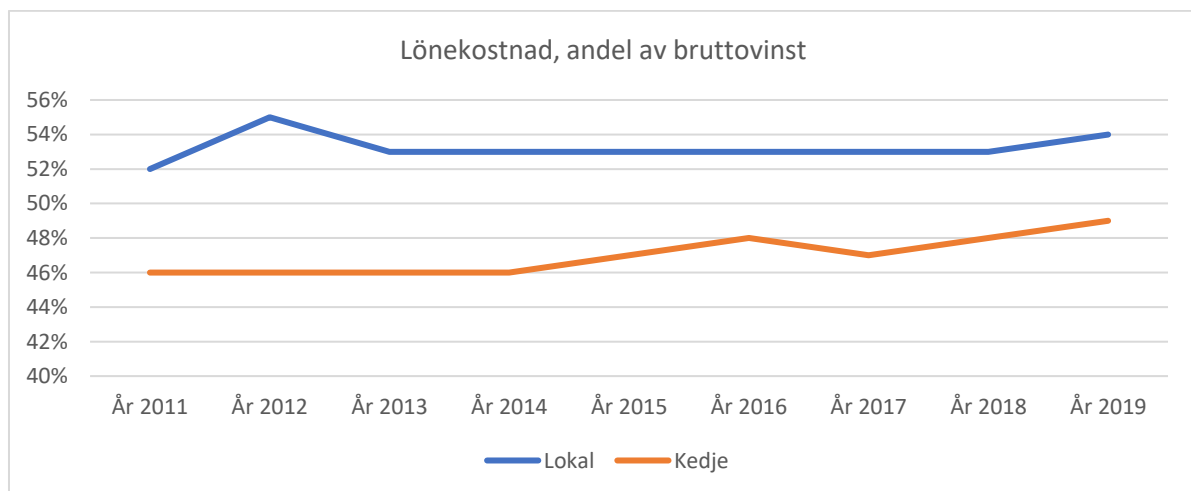

Omsättning per lönekrona

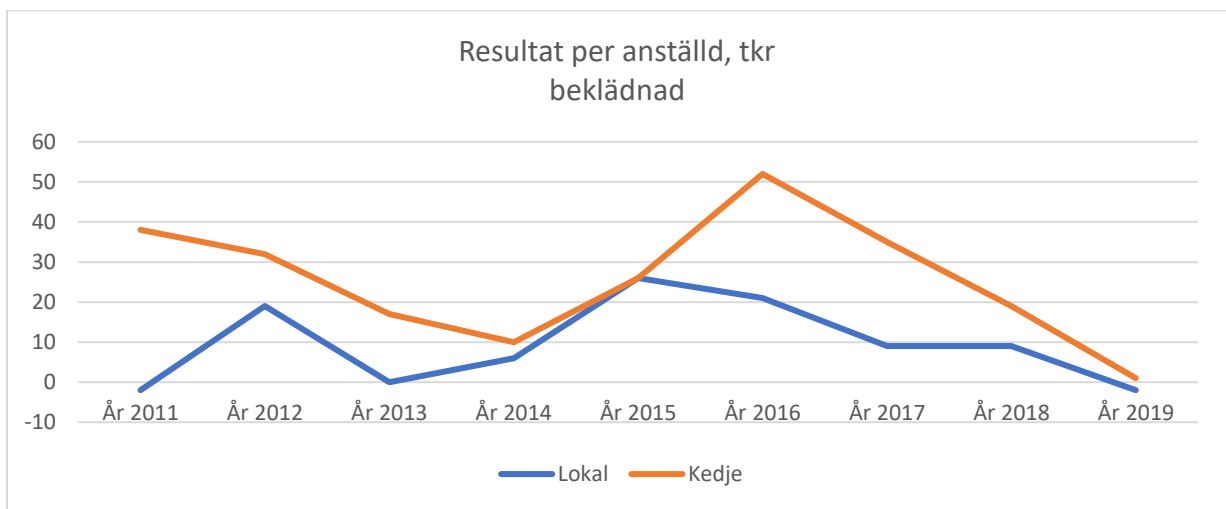
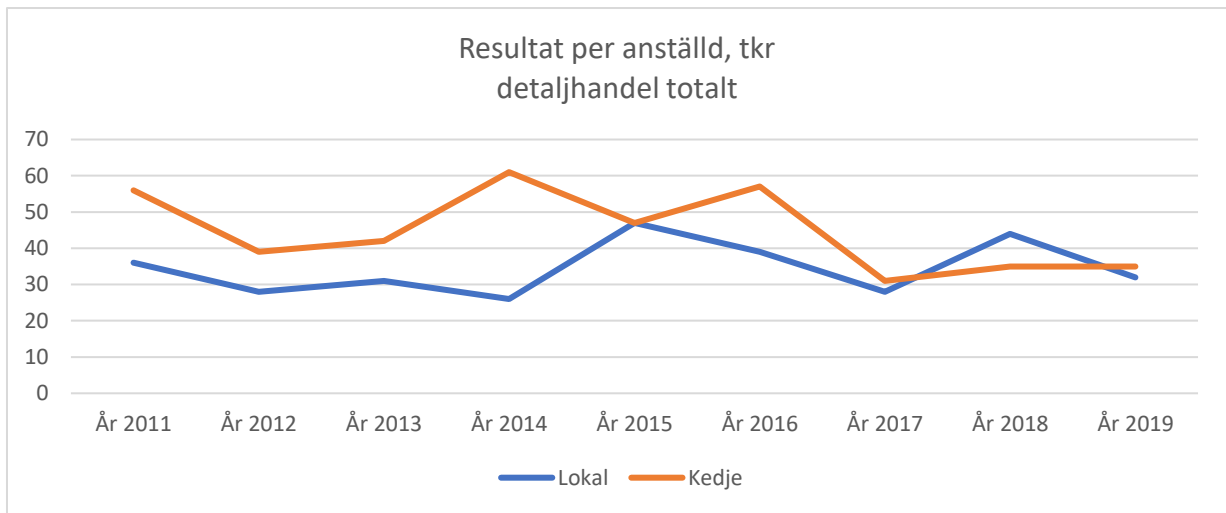
Lönekostnaden andel av bruttovinsten

Av bruttovinsten går cirka hälften till lönekostnader. Något högre är lokala företag än för rikstäckande företagen. Trenden är att svagt uppåt, dvs att lönekostnaderna ökar mer än övriga kostnader.

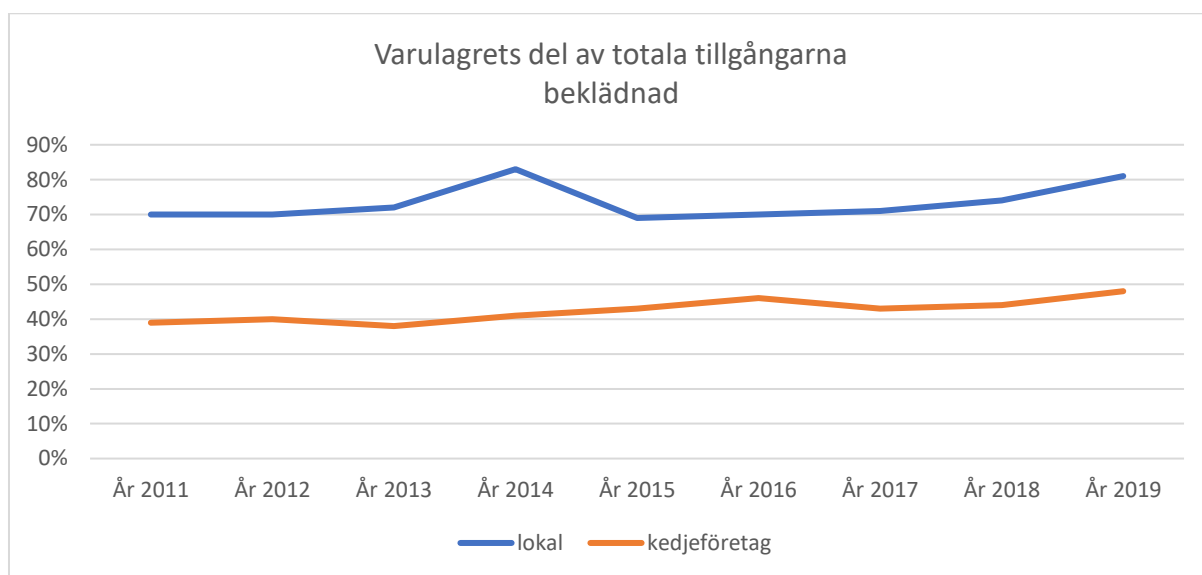
Resultat i kronor per anställd

Ett nyckeltal som vi tycker speglar lönsamheten i företagen väl är resultat per anställd. Försäljningen per anställd ökar som vi tidigare redovisade, däremot sjunker nettovinsten främst för kedjeföretagen. På fem år har kedjeföretagen tappat 43 % i vinst per anställd. Allra värst är det för konfektionshandeln. Här ligger resultat snittet per anställd runt 0 kr. För kedjeföretagen ligger snittet på 1000 kr och för lokala företag inom kläder och sko ligger snittet på minus 2000 kr för 2019.

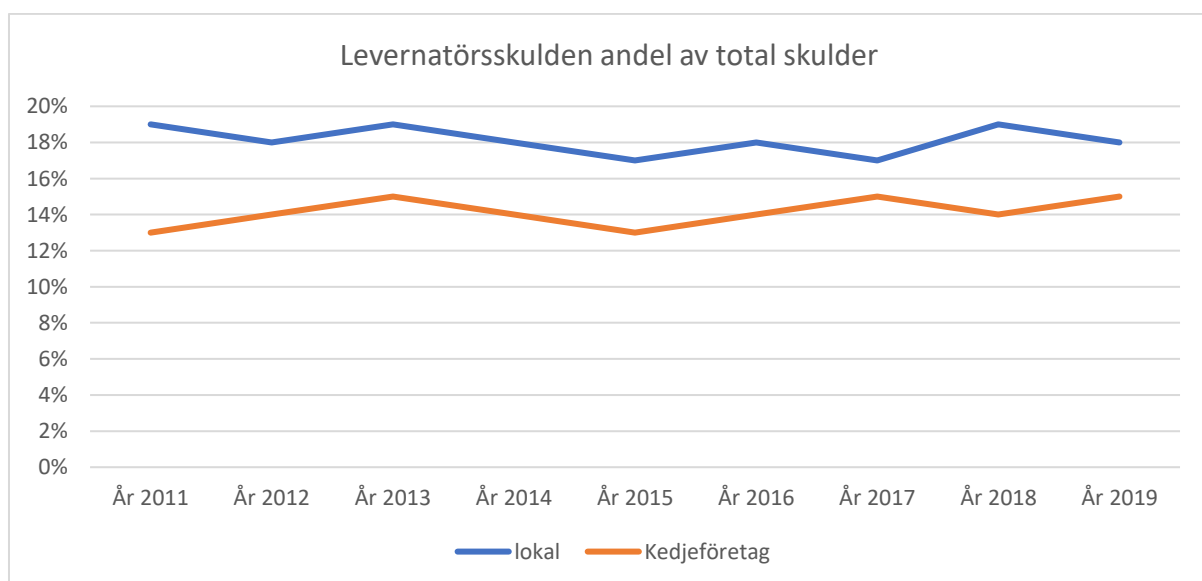
Varulagret

Varulagret är binder mycket kapital i detaljhandelsföretagen inte minst i lokala företag som säljer kläder och skor. Bland de lokala företagen i dessa branscher omsätts lagret ungefär två gånger per år och varat för 70 - 80 % av de totala tillgångarna i företaget. För övrig sällanköpshandel är situationen något bättre men 60 % av tillgångarna i varulagret har man små resurser att investera. För kedjeföretagen är ligger cirka 45 % av tillgångarna i varulagret oavsett om man tillhör konfektion eller övrig sällanköpshandel. Nivåerna har inte ändrats så mycket, men trenden är att lagret utgör allt mer av tillgångarna i tider när leddiderna blir allt kortare.

Leverantörsskuld

Till skillnad från varulagret finns inga större förändringar eller trender när det gäller leverantörsskulden andel av balansomslutningen.

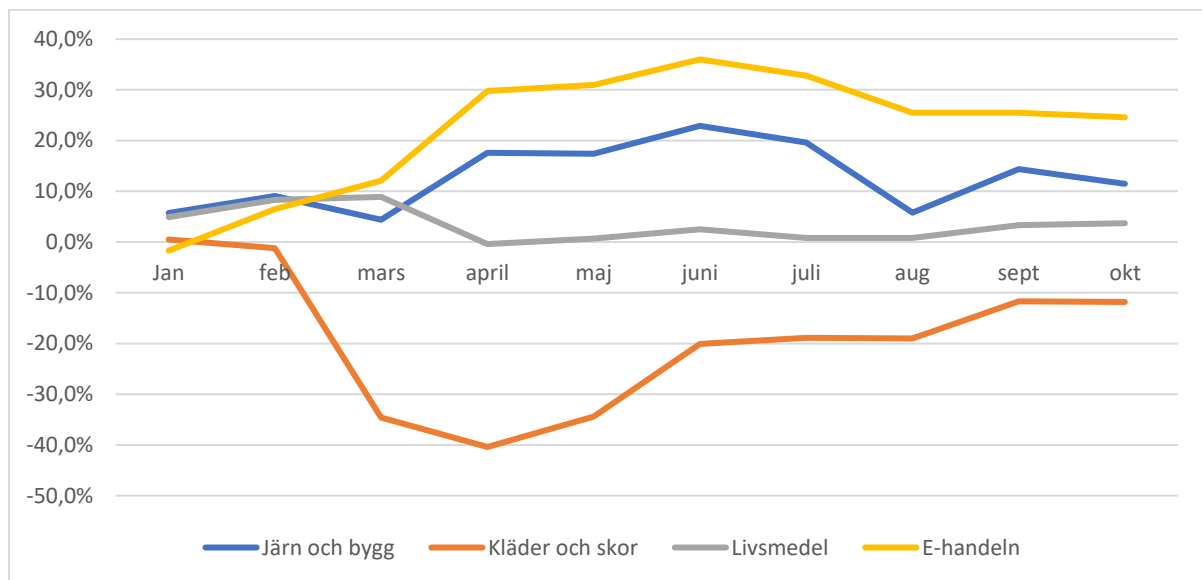

Utvecklingen 2020

2020 har präglats av Covid-19 pandemin som påverkar handeln på olika sätt. Vissa branscher har gynnats av att folk i större utsträckning har arbetat hemifrån men också tillbringat mer tid hemma under semestern. Branscher som järn, bygg, färg och trädgård hade under perioden april till juli en ökning på cirka 20 procent per månad jämfört med föregående år. Även hemelektronik har ökat bra under 2020.

Dagligvaruhandeln hade en uppgång i februari och mars när konsumenterna bunkrade vissa varor. Men man kan se en något högre utveckling under större delen av året. Något som kan förklaras av att besöken på restauranger och caféer har minskat. Man äter helt enkelt oftare i hemmet än under ett normalt år.

E-handel har under många år ökat kraftigt, mellan 15-20 % per år. Men under 2019 och fram till och med februari 2020 var utvecklingen närmare utveckling för den fysiska handeln. Från mitten av mars när de första restriktionerna angående Covid-19 kom har e-handeln ökat kraftigt, flera månader över 30 % ökning mot motsvarande månad året innan.

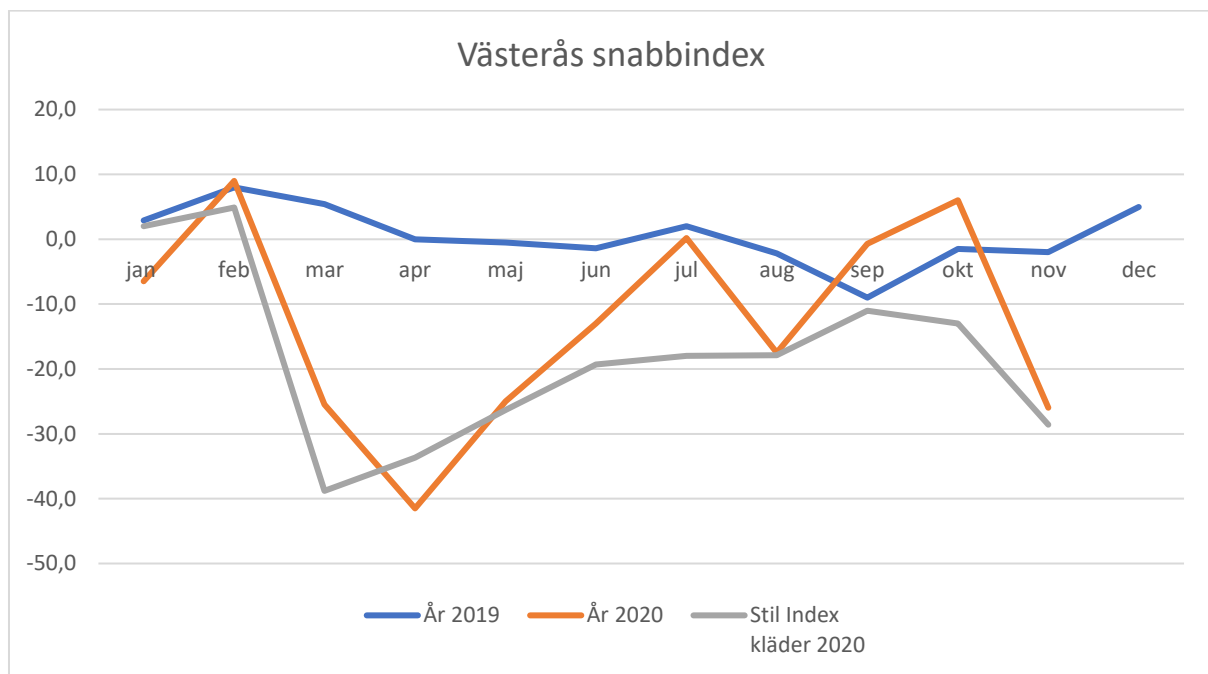

Västerås snabbindex

Västerås Handel följer detaljhandelsutvecklingen lokalt via ett snabbindex, där ett antal butiker i olika branscher inom sällanköpshandeln rapporterar in sin förändring av omsättningen i % mot samma månad föregående år. Sedan vägs inrapporterade uppgifter samman i ett snabbindex. Vi tar alltså inte hänsyn till butikerna inbördes storlek. I vårt snabbindex väger konfektionshandeln tungt då antalet butiker inom den branschen är relativt stort även om den totala omsättningen inte motsvarar antalet butiker.

Efter en bra december månad 2019 tappade handeln i januari 2020. Sedan kom corona krisen och omsättningen sjönk snabbt i mars och april. Därefter återhämtade sig handel och hösten började riktigt bra, även om dessa månader var dom sämsta under 2019. I slutet av oktober kom andra vågen av coronan och sänkte åter handeln.

Under hela året har dock utvecklingen varit mycket olika från bransch till bransch men även mellan företag inom samma bransch.

Sammanfattning

2019 var ett bra detaljhandels år. Sällanköpshandel ökade med 2,5 % i Västerås. Västerås befäster sin position som en mycket stark handelsort. Skillnaden mellan olika företag är dock stor vilket också syns på nettovinsten som totalt sett är sjunkande. Dessutom är många företag små cirka hälften av den lokal företagen har fem eller färre anställda.

Kläder och skor är branscher som har haft några tuffa år vilket inte blivit bättre under 2020 med den pandemi som slaget extra hårt mot just de branscherna. Här är också antalet anställda per butik som längst. Modehandeln tappade under vissa månader runt 40 % av omsättningen inkl. e-handeln, vilket gör att den fysiska handeln tappade än mer. Den sjunkande omsättningen och lönsamheten syn även i antalet konkurser och rekonstruktioner. 8 av de 30 största modehandelsföretagen på riksnivå har sedan hösten 2019 till idag begärts i konkurs eller förhandlar om rekonstruktion.

De branscher som klarat sig bäst under 2020 är järn, bygg och trädgård när folk har sett över hus och hem istället för att bland annat resa. Även hemelektronik och möbler ha gynnats av att vi tillbringar mer tid i hemmet. I och med att vi uppmanats att inte besöka butiker har e-handeln vuxit sig starkare. E-handeln har under flera år ökat bra och tagit marknadsandelar. En trend som dock bröts under 2019. E-handeln växte visserligen men inte lika kraftigt och fysiska handeln kunde den ta en del av den totala tillväxten. När pandemin slog till under våren 2020 ökade e-handeln kraftigt. Ökningen var som kraftigast under maj till juli med över 30 %. Under hösten har ökning stabiliserats på runt 25 %.

Detaljhandeln står inför stora utmaningar och dessutom snabba förändringar i omvärlden. Lönsamheten har sjunkit, mycket av kapitalet är bundet i varulager, vilket gör att resurserna att utveckla nya affärskoncept eller plattformar är begränsade. Skillnaden mellan detaljhandelsbranscherna men även mellan företagen är dock stor, vilket gör att man ändra kan se framåt med ett visst hopp.

Västerås december 2020.

Västerås Handel